

Tervetuloa Omaishoito koskettaa jokaista .podcastin pariin! Kiva että olet löytänyt tänne kuulolle. Tässä podcastissa keskustelemme omaishoitajia koskettavista asioista yhdessä päättäjien ja asiantuntijoiden kanssa. Minä olen Terhi Hyvärinen, viestinnän asiantuntija Omaishoitajaliitosta. Olemme haastatelleet kahdeksan eduskuntapuolueen edustajat. Olemme kysyneet heiltä mitkä ovat puolueen tavoitteet omaishoidon suhteen ensi vaalikaudella. Tässä jaksossa kuulemme kahden puolueen, perussuomalaisten ja keskustan edustajien haastattelut. Täällä kanssani tänään on Omaishoitajaliiton asiantuntija Matti Mäkelä, tervetuloa Matti.

Kiitos.

Millä mielellä lähdet kuuntelemaan puolueiden edustajien haastatteluja omaishoidon kehittämistä?

Hyvällä mielellä ja uteliaana. Mielenkiintoista nähdä, mitä puolueet tällä kertaa nostavat näihin vaaleihin. Ja tota ja minkälaisia sisältöjä ja sitten mikä omaishoidon suunta heidän mielestään tai kehittämisen suunta kaiken kaikkiaan niin kun tulisi olla. Ja sitten tietenkin on mielenkiintoista kuunnella myös näiden yksittäisten ehdokkaiden ajatuksia omaishoidosta kaikkienensa.

Päätetään siis ensimmäinen puolue lauteille. Kuulemme Suomen Keskustan edustajan haastattelun.

Tervetuloa omaishoito koskettaa jokaista podcastiin keskustan kansanedustaja Mikko Kinnunen.

Kiitos paljon, oli mukava tulla.

Miten omaishoito on koskettanut sinua?

Monellakin tapaa. Appeni ja anoppini asuivat iäkkääksi omassa kodissa ja kun toinen sairastui, niin toinen oli omaishoitaja ja siinä kyllä huomasin sen tarpeen, että tarvitaan sitä tukea sille omaishoitajalle. Meitä tietysti oli sisaruksia ja puolisoita, että voimme vuorotella siinä tuessa, mutta kaikilla ei ole sitä mahdollisuutta. Että siihen tarvitaan kyllä siihen loppuvaiheeseen erityisesti tukea. kun olen yhdeltä ammatiltani pappi niin siinä ammatissa olen kohdannut hyvin väsyneitä niinku hautajaisten yhteydessä hyvin väsyneitä omaishoitajia, jotka eivät pitkään aikaan ole kehdanneet ottaa vapaapäiviä. Siihen he tarvitsevat kyllä myös viranomaisten tuen ja myöskin järjestöjen tukea, että rohkenevat irtautua hetkeksi. Se voi olla niin kova syyllisyys että lähtevä ihminen jää yksin ja hän voi myöskin niin kun turvautua hyvin vahvasti ja jopa takertua ja sanoa että älä lähde. Niin se tuntuu liian pahalta sitten lähteä lomalle eikä ehkä osaa sitten nauttia siitä lomasta tai vapaasta. Niin siihen ehkä semmoista rohkaisua tarvitaan. Hyvinvoiva omaishoitaja myöskin tuo hyvinvointia sille läheiselle. Sitten myös kansanopiston rehtorina tein vammaisten lasten ja nuorten vanhempien kanssa työtä ja huomasin heissä sen, kun heidän omaishoidettavansa tulikin sitten vuodeksi kansanopistoon, niin se oli oppimisen paikka heillekin. Ja se oli yksi tärkeä se vuosi myös heille, koska he saivat hengähtää päästä tavallaan henkisesti vähän kauemmaksi ja ehkä sen jälkeen sitten uskalsivat enemmänkin ottaa tukea vastaan, sitten kun olivat tämmöisessä tilanteessa olleet vuoden. Että se oli semmoinen yks kansanopiston vuoden merkitys myöskin näille perheille. Näiden kautta ollut tämän asian kanssa erityisesti tekemisissä.

Miten keskusta näkee omaishoidon merkityksen yhteiskunnassamme?

Se on todella tärkeää. On todella näitä iäkkäitä yhdessä asuvia toisesta huolehtivia omaishoitajia ja hoidettavia. Mutta sitten myöskin vammaisten lasten vanhempia, ihan sieltä pikkulapsivaiheesta asti, ja sellaisiakin on ihan lähipiirissä. On tärkeää, että myöskin heidät huomioidaan. Ja sitten myöskin tuota sitten työikäiset, jotka kauemmaksikin auttavat omaisiaan. Etäomaishoidossa olisi kyllä paljon parannettavaa.

Työikäisistä puheen ollen niin miten puolueenne muuttaisi työsopimuslakia työssäkäyviä omaishoitajia paremmin tukevaksi?

Toivoisimme, että siihen tulisi joustavuutta. Että kaiken kaikkiaan työelämän ja omaishoidon, aivan niin kuin perheen ja työn yhteensovittaminen muutenkin, niin siihen tarvitaan joustavuutta ja joustoja. Sitä haluamme edistää. Ja myöskin mahdollisuutta siirtyä vaikkapa osa-aikatyöhön, jotta voi toimia omaishoitajana muuttuvissa tilanteissa, että kun tilanteet vaihtelee kovasti, ei olla aina samassa tilanteessa. Ja myöskin tuo kunto ja terveys vaihtelee, niin olisi semmoista joustavuutta osa-aikaisuuteen tarpeen mukaan. Ja siihen liittyen myös tulee mieleen se, että joku on yrittäjä, omaishoitaja on yrittäjä niin yrittäjyyden ja omaishoidon yhdistäminen, siinä on varmasti vielä paljon parannettavaa. Itse tein tällä kaudella kirjallisen kysymyksen siitä, kun startup-rahaa ei voi saada omaishoitaja. Se ei käsitykseni mukaan vielä oiennut tällä kaudella, mutta ensi kaudella se pitää saada kuntoon.

Miten puolueenne kehittäisi omaishoidon tukea kokonaisuutena ensi vaalikaudella?

No haluamme näihin omaishoidon korvauksiin, että niitä parannetaan. Ja tuota tietysti nyt kun hyvinvointialueet on aloittanut ja siellä varmasti näitä yhtenäistetään tätä käytäntöä, että ei mentäisi sitten kohti minimiä vaan että ymmärrettäisiin, että omaishoito on tärkeä osa tätä myöskin palvelukokonaisuutta ja kun väki ikääntyy, niin me tarvitsemme omaishoitoa entistä enemmän.

Niin keskusta on vaaliohjelmassaan luvannut muuttaa omaishoitajien palkkiota paremmiksi. Kertoisitko tästä lupauksesta lisää? Miksi se nousi teillä esiin?

No kyllä se on tullut palautteena pitkin vuosia tämä, että on se pieni verrattuna siihen, että kuinka suuri vaikuttavuus sillä asialla on. Että jos voi asua vaikkapa kotona ja omaishoitaja siinä on tukena niin sehän on vaan pieni osa siitä että vanhus tai iäkäs siirtyy sitten ihan tuonne vahvasti tuettuun asumiseen. Että jotenkin saada se yksi oleelliseksi osaksi tätä kokonaisuutta ja se näkyisi myöskin näissä palkkioissa että ei ole mitään euromääriä annettu mutta merkittävää korotusta toivomme ja edistämme.

Kiitoksia vastauksista Mikko Kinnunen. Sinulla on nyt mahdollisuus lähettää lyhyt tervehdys omaishoitajille.

Teette todella arvokasta työtä, arvostan sitä kovasti ja toivon että yhteiskunta myöskin osoittaa arvostuksensa näiden korvausten rahallisessa muodossa. Ja toivon että te voitte pitää lomanne, vapaanne, siihen tarvitaan esimerkiksi perhehoitoa tueksi, että pääsette vapaalle. On tärkeää, että te voitte hyvin ja kun te voitte hyvin niin myöskin teille rakas ihminen jota te autatte niin voi hyvin. Ja jotenkin toivon että tämä eri puolilla Suomea tämä omaishoitajien asia ymmärretään ja sen merkitys. Ja tuetaan myöskin järjestöjä, he voivat myöskin omalta osaltaan tukea omaishoitajien jaksamista ja hyvinvointia

Kiitoksia. Mukavaa vaalikevättä!

Kiitos samoin teille.

Siinä kuulimme keskustan kansanedustajan Mikko Kinnusen haastattelun omaishoidon kehittämisestä. Mikko tuossa puhui etäomaishoidosta. Matti avaisitko vähän, mitä tiedämme heistä, jotka hoivaavat läheistään etänä tai asuvat kaukana hoidettavasta henkilöstä?

Etäomaishoidosta puhutaan aika vähän, niin kuin suhteessa siihen, että kun tiedetään, että ainakin satatuhatta suomalaista hoitaa tai huolehtii läheisestään etänä. Sitten kun on välimatkat pitkiä, niin siinä tulee sitten monenlaisia asioita ihan matkoillakin, se vie paljon aikaa ja myös sitten resursseja ja mitä myöskin maksaa ihan tää hoito. Etäomaishoitajaa ei yhteiskunta juurikaan tällä hetkellä tue. Me tarvittaisiin tähän erilaisia vaikkapa verotusratkaisuja, että tulisi joitakin kulukorvauksia näihin matkoihin tai jonkinlaisia vähennyksiä verotukseen. Tai sitten vaikka ennaltaehkäisevään tukea, kuten joissakin kunnissa ja varmaan hyvinvointialueillakin saattaa tällä hetkellä olla etäomaishoitoon liittyen. Ja ehkä olisi hyvä nostaa tää kohderyhmä muutenkin esille, että kun tehdään vaikkapa hoito- ja palvelusuunnitelmia näihin omaishoidon tilanteisiin, niin otettaisiin etäomaishoitajat myöskin tähän sitten kohderyhmänä mukaan, vaikka ei sitä

virallista omaishoidonsopimusta olisikaan sitten välttämättä tehty. Semmoista palveluohjausta tarvitaan myös tälle porukalle.

Mikko Kinnunen mainitsi myös omaishoidon ja yrittäjyyden. Onko tosiaan niin, että sopimusomaishoitaja ei voi saada starttirahaa?

Kyllä se näin on. Omaishoidon tuki katsotaan tuloksi ja siinä starttirahassa ja sen hakemisessa ei saisi näitä tuloja olla. Ja tää on siinä mielessä ongelma, mutta tässä tää isompi pihvi on tavallaan niin kuin se, että omaishoidontuki kaikinensa vaikuttaa erilaisiin sosiaalitukiin. Ensinnäkin tässä työttömyysturvassa se on ongelmallinen, koska lainsäädännöllisesti on tällä hetkellä vaikea yhteensovittaa työttömyysturvaa ja omaishoidon tukea. Meillä on vähän tällainen on-off -systeemi, että pitää olla kokoaikaisesti työmarkkinoiden käytettävissä, jotta voi saada työttömyysturvaa ja kaikki omaishoitotilanteet ei sitten välttämättä siihen sovellu. Monelle omaishoitajalle tulee sitten yllätyksenä se, että kun on alkanut vaikkapa viralliseksi omaishoitajaksi ja sitten ei sitä työttömyysturvaa saakaan, että omaishoitaja katsotaan yrittäjäksi siinä mielessä. No sitten tää hoitopalkkio niin katsotaan usein tuloksi myös haettaessa näitä muita tarvittavia tukia, esimerkiksi perustoimeentulotukea tai opintotukea, vanhempainrahaa, sairauspäivärahaa, taisi olla siellä työkyvyttömyyseläke ja osakyvyttömyyseläkeasioissa niin kuin esteenä tai vähentävänä tekijänä. Eli kaiken kaikkiaan tää omaishoidon tuki tulisi säätää etuoikeutetuksi tuloksi, silloin me saataisiin tästä semmoinen hyvä kannustin myöskin näihin tilanteisiin. Esimerkkinä toi omaishoidon tuen palkkion vaikutus asumistukeen ja eläkkeensaajan asumistukeen, se poistettiin vuoden 2015 alusta siitä yleisestä asumistuesta ja se oli kyllä sitten hyvin positiivinen signaali sitten niissä elämäntilanteissa oleville, eli tarvittaisiin tässäkin tällaisia konkreettisia muutoksia ja tää starttiraha on yksi esimerkki sitten näistä.

Seuraavaksi meillä on vuorossa perussuomalaisen edustajan haastattelu, lähdetään kuuntelemaan.

Tervetuloa Omaishoito koskettaa jokaista -podcastiin perussuomalaisen kansanedustaja Mari Rantanen.

Kiitoksia paljon ja kiitos kutsusta.

Miten omaishoito on koskettanut sinua?

No hyvinkin henkilökohtaisesti. Minulla on 27-vuotias vaikeavammaisen tytär ja olen ollut hänen omaishoitajansa, laskeskelin tuossa, että 23 vuotta virallisesti ja sitä kautta on koskettanut kyllä hyvinkin läheltä. On tullut tutuksi kyllä omaishoitoon liittyvät kaikennäköiset koukerot ja samoin meidän ylipäättänsä palvelujärjestelmä ja sen muutoksessa on kyllä nähnyt paljon asioita 23 vuoden aikana.

Onko menty parempaan suuntaan?

No ei varsinaisesti parempaan suuntaan ei voi sanoa, että on menty. On menty pikemminkin toiseen suuntaan ainakin täällä vammaispuolella.

Entä miten perussuomalaiset näkee omaishoidon merkityksen yhteiskunnassamme?

No perussuomalaiset näkee omaishoitajat hyvin tärkeänä osana yhteiskuntaa ja itse asiassa korvaamattomana osana yhteiskuntaa ihan senkin vuoksi, että kyllä omaishoito säästää yhteiskunnan varoja miljarditolkulla, mutta sitten myös hoitomuoto on erittäin inhimillinen. Olemme olleet hyvin aktiivisia sekä paikallistasolla, mutta myös eduskunnassa omaishoitajien tukien edessä ja olemme esittänyt muun muassa jo vuosikautia omaishoidontuen verottomuutta esimerkkinä nyt perussuomalaisen näkemyksistä ja ajatuksista.

Miten puolueenne muuttaisi työsopimuslakia työssäkäyviä omaishoitajia paremmin tukevaksi?

No itse asiassa luulen, että tässä ei ole pelkkä työsopimuslaki, mitä pitäisi muuttaa, vaan pitäisi katsoa kyllä nyt ihan kokonaisvaltaisesti ja itse asiassa päivittää tää kansallinen omaishoidon ohjelma. Sehän on tehty

vuonna 2014 ja nyt olisi varmasti aika päivittää sitä ja ottaa laajempi katsantokanta siihen, että millä tavalla työssäkäyviä omaishoitajia voidaan tukea paremmin. Yksi asia on työsopimuslaki ja sitten siellä on erilaisia palveluja, mitä pitäisi mielestämme katsoa läpi. Ja voisi olla jopa järkevää edetä sillä tavalla, että tehtäisiin tällainen todella siis poikkihallinnollinen omaishoidon kehittämisohjelma ja sitä kautta katsottaisiin, että mitä asioita pitää muuttaa ja missä tärkeysjärjestyksessä.

Voitko avata vielä tarkemmin, miten puolueenne kehittäisi omaishoidon tukea kokonaisuutena ensi vaalikaudella?

No kyllä siinä täytyy varmasti katsoa se, että se todella toimii ensinnäkin niin, että tää omaishoidon rahallinen korvaus on asiallinen. Esimerkiksi tässä THL:n suosituksesta, sieltähän puuttuu kokonaan saattohoitotilanteisiin korvaus ja se on yks semmoinen asia mitä pitäisi ihan ehdottomasti katsoa. No sitten omaishoito ei ole pelkkää omaishoidon rahallista tukea vaan siinä on tietysti erilaisia palveluita ja niitä täytyisi katsoa, että ne oikeasti toimivat. Nyt esimerkiksi voin sanoa omasta kunnastani, että tällaiset intervalli- ja tilapäishoidot on vaikkapa täällä vammaispuolella aika kiven alla. Että kyllä niin kun nää vapaat on syytä kyetä järjestämään, jotta omaishoitajat jaksaa. Ja kuten eilen itse asiassa MTV:n uutisissa tuli klippi espoolaisesta omaishoitajasta, joka sai ihan muutamia tunteja kuukaudessa vapaata, niin kyllä meillä aika paljon tekemistä on. Ja huolena on tietysti se, että hyvinvointialueilla kun on rahasta pulaa niin sieltä säästetään ensimmäisenä, mistä helpoin on säästää, että siinäkin mielessä tää olisi hyvin tärkeitä että katsotaan asioita. Mutta niin kuin tiedetään, niin omaishoitajat on hyvin heterogeeninen ryhmä. Siellä on hyvin erilaisia tarpeita erityyppisille ihmisille: niille jotka on eläkkeellä, jotka hoitavat puolisoansa, niille jotka ovat työssä ja hoitavat lastansa. Että kyllä tässä täytyy katsoa tää koko kenttä läpi ja mitä kukakin ryhmä sitten tarvitsee ja mistä hyötyy.

Teillä ei ole tätä vaaliohjelmaa.

Vielä ei ole julkaistu meidän vaaliohjelmaa, mutta omaishoito on huomioitu meidän sosiaalipoliittisessa ohjelmassa, joka kylläkin on voimassa.

Ja minkälaisia uudistuksia perussuomalaiset ajaa sitten ensi vaalikaudella?

No en tiedä kannattaako tässä pyörää keksiä uudestaan. Ne samat asiat, joita me ollaan kirjoitettu omassa sosiaalipoliittisessa ohjelmassa, on edelleen ihan relevantteja pointteja. Siinä on se omaishoidon tuen verottomuus, siinä on nämä saattohoitoasiat, siinä on se, että meidän täytyy kyetä huolehtimaan tilapäishoidosta ja omaishoitajien vapaapäivistä ja hengähdystauoista siten, että he uskaltavat myöskin laittaa omaisensa toisen hoidettavaksi. Tässä on aika iso murhe. Lähdetään vaikka näistä perusasioista ja sitten rakennetaan siihen päälle uutta, mikäli tällaisessa poikkihallinnollisessa kehittämisohjelmassa, mitä sieltä sitten saadaan irti ja missä tärkeysjärjestyksessä.

Kiitos vastauksista Mari Rantanen. Lopuksi sinulla on vielä mahdollisuus lähettää lyhyt tervehdys omaishoitajille.

No sanoisin omaishoitajille, että pitäkää pintanne. Me teemme erittäin tärkeää työtä niin sen läheisemme, mutta myös yhteiskunnan eteen ja ei anneta periksi.

Kiitoksia.

Kiitos.

Hyvää vaalikevättä.

Kiitos.

Siinä kuulimme kansanedustaja Mari Rantasen haastattelun omaishoidon kehittämisestä. Mari mainitsee terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ehdotukset, jotka koskevat omaishoidon palkkiota. Ne mainitaan usein, kun puhutaan omaishoidon tuen palkkiotasosta. Kertoisitko Matti, mitä THL on sitten ehdottanut?

Joo, pitkästä aikaan meillä on nyt tässä työryhmän laatima ehdotus omaishoidon tuen kansallisista myöntämisperusteista ja tuen tasosta. Tässä siis tavoitellaan tilannetta, että koko maassa olisi samat käytännöt. Tätä on oikeastaan niin kun ajettu asiana jo sieltä 90-luvulta, kun tämä omaishoidon tukiasetus tuli voimaan ja nyt on sitten kahdeksan eduskuntavaalit käynnissä ja ehkä semmoinen vähän positiivisempi tilanne nyt sitten tältä osalta, että on tehty tätä hyvää pohjatyötä ja eletään toivossa, että asia ei jäisi ehdotustasolle, vaan että asiat myös kirjattaisiin myös lakiin. Ehkä muutama sana tuosta ehdotuksen sisällöstä vielä tähän. Siinä nyt uutena olisi tämä nimenomaan, että tuen piiriin pääsisi jatkossa enemmän kriteerit täyttäviä omaishoitajia, niin se kriteeririma olisi vähän alempana, kuin mitä se on ollut. Ja sitten siellä olisi lisäksi uutena tämmöinen ennaltaehkäisevä tukiluokka, joka voisi sitten vaikka tarkoittaa myöskin vaikkapa etäomaishoitajia. Sitten siellä nykyisessä järjestelmässä meillä valtaosa tuensaajista on siellä ihan alimmassa palkkioluokassa, taisi olla 70 % porukoista, niin tässä uudessa ehdotuksessa tää tuensaajien se jakauma olisi paljon tasaisempi eri hoitopalkkioluokkiin. Ja sitten tulisi myös lisävapaavuorokausi sinne ihan sitovampiin tilanteisiin. Ehkä kaiken kaikkiaan muutenkin tämmöistä niin kun omaishoidon moninaisuuden tunnistamisen elementtejä enemmän on näissä ehdotuksissa. Siellä sitten myöskin huomioidaan vaikkapa psyykkisesti sairaiden henkilöiden omaishoito paremmin. No sitten näistä palkkioluokista ehkä vielä sen, että niihin me liittona emme ole ihan tyytyväisiä. Mehän olimme itse tässä työryhmässä mukana ja tota näiden palkkioiden osalta niin THL ehdottaa sitä, että se olisi niinku siinä alimmassa sen 450 €, sitten keskimmaisessa 700 € ja ylimmässä 950 € kuukaudessa. Niin kyllä kaiken kaikkiaan näitä korvauksia pitää korottaa että, varsinkin siellä ylimmässä palkkioluokassa toi 950 euroa kuulostaa tosi pieneltä, kun tietää miten sitovissa tilanteissa ihmiset siellä on. Ja sitten ehkä mikä vielä tämmöisenä yhtenä isona puutteena siinä ehdotuksessa on, niin sieltä puuttuu nää kompensatiot, vaikkapa näihin tilanteisiin just kun joutuu luopumaan eduistaan, esimerkiksi ansiotyöstä tai työttömyysturvasta, niin näihin pitäisi jollainlailla saada sitten tämmöistä hyvitystä, koska ne tulot tippuu heti ja ansiotulojen vähentyminen näkyy myös pienempänä eläkekertymänä sitten aikanaan.

Mari Rantanen mainitsi myös tilapäishoidon laadun. Millainen laatu tilapäishoidossa meillä Suomessa on sinun näkemyksesi mukaan Matti?

Joo tota, no ensinnäkin tilapäishoidon saatavuus, mutta myös laatu niin kyllähän niissä on suuria eroja. Puolet omaishoidon tuen saajista käyttää vapaita ja sitten me emme tiedä paljonko he käyttää sitä oikeudestaan mitä heillä on. Että niin kun osissa tilapäishoitopaikkoja järjestetään kyllä hoidettavalle laadukasta ja kuntouttavaa hoitoa ja huolenpitoa, mutta sitten osissa paikkoja niin omaishoidon asiakaskunta niin se jää jotenkin silleen sivuun. Onko sitten niin, että kun tää tilapäishoito kestää vain hetken ja sitten tulee taas se uusi asiakas, niin ehkä ei ehdit perehtyä siihen, miten asiakkaan arkea voisi tukea tai millaista päivittäistä toimintaa tulisi olla ja millaista hoitoa se uusi asiakas sitten tarvitsisi. Kyllä tässä on niin kuin selkeästi tämmöinen tarve laadun nostolle ja ratkaisuille, joilla sitten osaltaan voidaan varmistaa sitä, että se tilapäishoito lisää hoidettavan omaisen ja omaishoitoperheen hyvinvointia. Kyllä varmaan nää vapaiden käyttämättömyys osalta niinku johtuu siitä, että ei ole näitä tarkoituksenmukaisia vapaanjärjestelyjä ja sitten näitä laatukysymyksiä, niin ihmisillä on niistä se omakohtainen kokemus siitä, että aina ei välttämättä kaikki meni ihan hyvin.

Kiitos Matti, että olit kuuntelemassa haastatteluja kanssani. Ja kiitos myös teille kuuntelijoille, että olitte linjoilla. Ensi viikolla jatketaan puolueiden haastatteluiden parissa, tulethan silloinkin kuulolle! Hei hei!